

Глобальна економіка

11 клас

Глобальна економіка – єдина система, що об'єднує економіки всіх країн світу, які взаємодіють між собою завдяки міжнародному поділу праці.

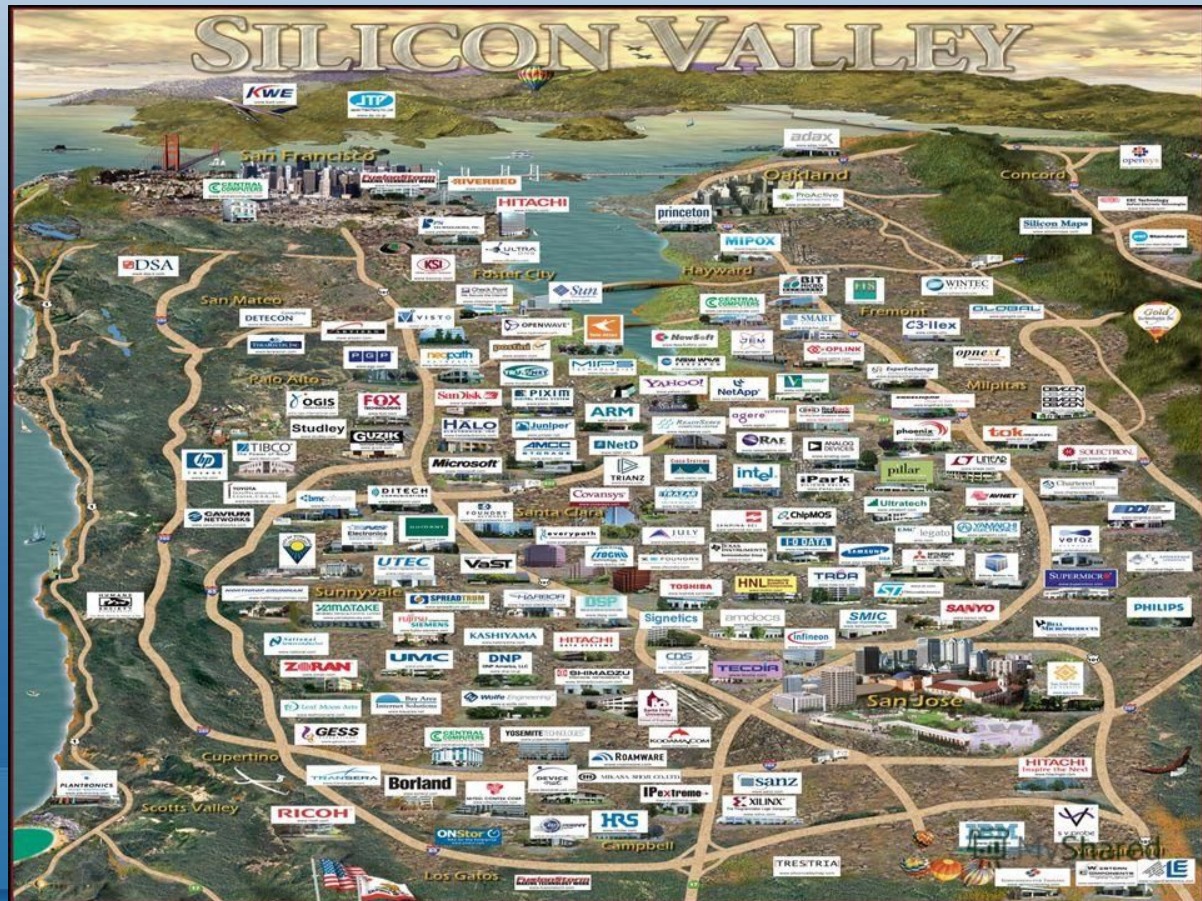
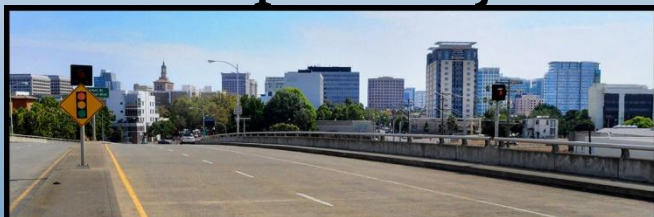
**Причини
утвердження
глобальної
економіки:**

- науково-технічний прогрес (НТП);
- розширення сфери діяльності міжнародних організацій і спрощення умов здійснення зовнішньоторговельної діяльності;
- поширення сучасних стандартів продукції та послуг;
- зростання значення транснаціональних корпорацій (ТНК).

Світовий ринок технологій (СРТ) — це сукупність міжнародних економічних відносин з приводу прибуткового використання прав власності на його об'єкти: технології продуктів, процесів та управління.

Об'єкти світового ринку технологій у неречовій формі представлено результатами інтелектуальної діяльності. Їх існує багато форм: патенти, ліцензії, «ноу-хау», науково-технічна документація, копірайт, наукомісткі послуги, підготовка персоналу, інформація в друкованих виданнях, стажування, виставки, ярмарки, симпозіуми, тощо.

Світовим лідером на ринку технологій є США, де витрати на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) перевищують витрати Німеччини, Франції, Великої Британії та Італії разом узятих.

Однією з складових ринку технологій виступає торгівля ліцензіями і патентами.

Патент – це документ, що видається винахідникові і засвідчує його авторство, а також надає йому монопольне право на використання нововведення протягом певного часу (зазвичай 15–20 років) на території певної країни.

Ліцензія – це дозвіл, що видається власником технології, захищеної або не захищеної патентом, зацікавленій стороні на використання цієї технології протягом певного часу за певну плату.

англ. know

ноу-хау

) — термі

практичне знання того, як щось зробити чи досягти. Розглядається разом з «know-what» («знаю що», факти), «know-why» («знаю чому», наука) та «know-who» («знаю кого», комунікація). Ноу-хау пов'язане з поняттям неявного знання, тобто знання, яке важко або неможливо передати іншій особі.

В контексті інтелектуальної власності ноу-хау — це знання та досвід наукового, технічного, виробничого та ін. характеру, які практично застосовуються в діяльності підприємства, але ще не стали загальним надбанням. Використання ноу-хау часто забезпечує конкурентні переваги і комерційну вигоду організації, що їх отримала. Передача здійснюється на основі укладання ліцензійних договорів. Ноу-хау співіснує з патентами, торговими марками і авторським правом і є економічним активом.

На світовому ринку інформаційно-технологічних послуг найбільше значення має продукція ІТ-індустрії. Вона поєднує різні види діяльності, спрямованої на задоволення інформаційних потреб користувачів. Найбільше значення мають розробка програмного забезпечення; програмна та мережева інтеграція (об'єднання мережевих систем або прикладних програм); підтримання інформаційної безпеки.

Серед країн найбільшими постачальниками ІТ-послуг на світовий ринок є Індія, Ірландія, США, Велика Британія, Німеччина та Ізраїль. Їхня частка в світовому експорті ІТ-послуг становить понад 60%.

Одною з головних тенденцій світового ІТ-ринку є зростання ролі ІТ-аутсорсингу – передачі компаніями частини їхніх завдань країнам-виконавцям з дешевою робочою силою.

Сфера ІТ-послуг є однією з найбільш динамічних в Україні.

Система виробництва – складна багаторівнева система, яка перетворює вихідну сировину або матеріали на кінцевий продукт, що відповідає суспільному замовленню.

Розвиток сучасного виробництва неможливий без міжнародної спеціалізації та кооперування.

Міжнародна спеціалізація

передбачає виробництво в тій чи іншій країні певних видів продукції або надання послуг для реалізації на світовому ринку.

Швейцарія експортує понад 90% вироблених годинників.

Міжнародне

кооперування виробництва, полягає в розвитку міжнародних виробничих зв'язків між двома або більше країнами з метою поєднання

взаємодоповнювальних виробничих процесів.

Кооперування зв'язків виробництва авто Ford Escort

Бельгія
Покришки, гальма,
оббивка для сидінь,
внутрішнє оздоблення

Канада
Стекла,
радіоприймач

Нідерланди
Покришки, фарба,
панель приладів

США
Гайки коліс, гідравлічний
виштовхувач склоп

Велика Британія
Карбюратор, ручні гальма,
зчеплення, система
запалювання, вихлопна труба,
масляний насос, розподілювач,
голівка циліндра, обігрівач,
спідометр, акумулятор, осі
задніх коліс, паливний бак,
вимикачі, передній диск,
рульова колонка

Іспанія
Дроти високої напруги,
трубки радіатора й обігрівача,
повітряний фільтр, дзеркала

Швейцарія
Протикорозійна обробка
днища кузова, спідометр,
шестерні

Італія
Головки циліндрів, карбюратор,
скло лампи, решітки
розподілювача обігріву скла

Швеція
Головки циліндрів,
випускні клапани,
панель приладів

Франція
Генератор, голівка циліндра,
гальмівний циліндр, гальма,
ґрунтовека днища, двірники, зчеп-
лення, рульові тяги, оббивка і рама
сидінь, картер трансмісії, корпус
муфти зчеплення, покриття, система
вентиляції, герметик, прилади

Німеччина
Замки, поршні, вихлопні труби,
система запалювання, перемикачі,
передній диск, двірники, ручні гальма,
спідометр, паливний бак, шарніри
передньої опори, картер трансмісії,
корпус муфти зчеплення, зчеплення,
рульова колонка, акумулятор

Норвегія
Покришки, форсунки

Японія
Стартер, генератор,
підшипники

Австрія
Покришки, трубки
радіатора й
обігрівача

Транснаціональні корпорації (ТНК) — великі компанії, які мають виробничі підрозділи в багатьох країнах світу, тобто це сукупність підприємств (дочірніх фірм), розташованих у різних країнах світу й підпорядкованих одній «материнській» компанії. На відміну від звичайних великих підприємств, ТНК переміщують за кордон не товар, а сам процес виробництва, залучаючи до нього місцеву робочу силу.

- Нині у світі нараховується майже 65 тис. ТНК, що контролюють понад 830 тис. іноземних філій. Загалом, ТНК контролюють майже $\frac{2}{3}$ світової торгівлі, на них припадає приблизно $\frac{1}{2}$ світового промислового виробництва, на підприємствах ТНК працюють майже 10 % робітників від усього світового виробництва, вони контролюють понад $\frac{4}{5}$ усіх світових патентів, ліцензій і ноу-хау.

ІПК, що мають найбільший дохід за 2019 рік

«ТОП 10»

Країна: США

Дохід: \$514 405 млн.

Мережа однотипних універсальних магазинів, де продаються товари за цінами, нижчими середніх.

Задіяно 2 300 000 чол.

Sinopec Group

Країна: Китай

Дохід: \$414 649 млн.

Основні напрямки діяльності: розвідка та розробка нафтових і газових родовищ; продаж нафти і природного газу; переробка нафти, продаж нафтопродуктів; виробництво і продаж нафтохімічної продукції.

Задіяно 667 793 чол.

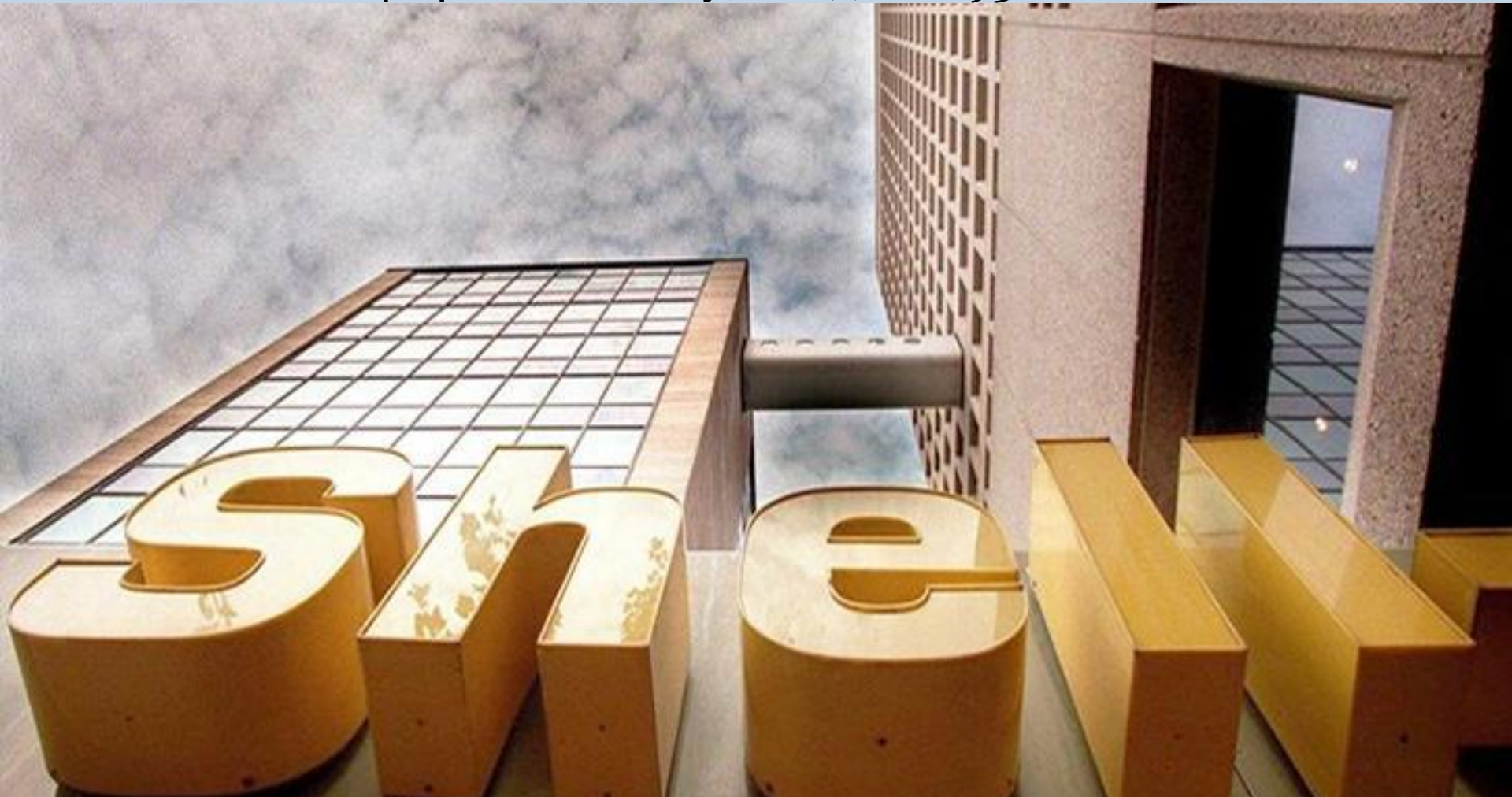

Royal Dutch Shell

Країна: Нідерланди

Дохід:\$396 556 млн

Основним бізнесом компанії є розвідка, видобування, переробка, транспортування та збут вуглеводнів (нафти і природного газу). Задіяно 93 000 чол.

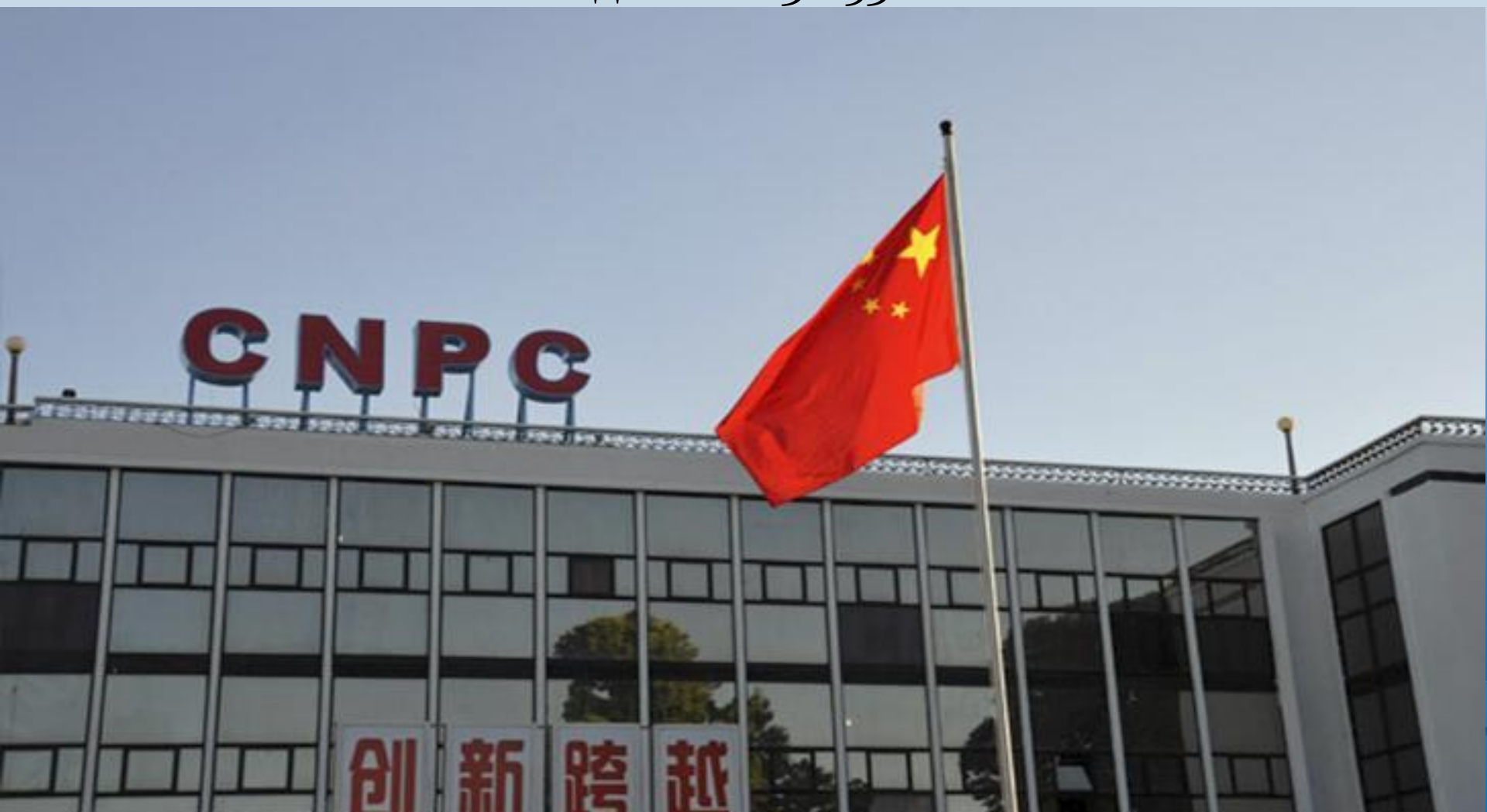

China National Petroleum

Країна: Китай. Дохід: \$392 976 млн.

Корпорація веде видобуток нафти і газу.

Задіяно 1 636 532 чол.

STATE GRID
CORPORATION OF CHINA

State Grid

Країна: Китай. Дохід: \$387 056 млн.

Компанія більшою мірою спеціалізується на будівництві і експлуатації електричних мереж. Задіяно 913 546 чол.

Країна: Саудівська Аравія. Дохід: \$355 905 млн.

Спеціалізується на розвідці, видобутку,
транспортуванні і переробці нафти та попутного газу.

Задіяно 76 418 чол.

British Petroleum

Країна: Велика Британія. Дохід:\$303 738 млн.

Спеціалізується на розвідці, видобутку і переробці нафти, природного газу, а також вугілля, руд кольорових металів і урану.

Задіяно 102 900 чол.

ExxonMobil

Exxon Mobil

Країна: США. Дохід: \$290 212 млн. .

Добуває нафту, газ, вугілля і уранову руду.

Задіяно 73 500 ± 250 чол.

Volkswagen

Volkswagen

Країна: Німеччина. Дохід: \$278 341 млн.

Галузь: автомобільна промисловість.

Задіяно 642 292 чол.

Toyota Motor Corporation

Країна: Японія. Дохід: \$272 612 млн.

Галузь: автомобільна промисловість.

Задіяно 369 124 чол.

Важливим елементом глобальної економіки є **вільні економічні зони (ВЕЗ)**. Їх розглядають як певну територію тієї чи іншої країни, де встановлюються пільгові умови економічної діяльності. Пільги стосуються зниження або скасування податків, спрощення валютного та візового режимів.

Ланцюги доданої вартості – це сучасна форма міжнародного поділу праці в рамках, як правило, ТНК, яка включає всі бізнес-процеси, що мають бути виконані від моменту отримання замовлення від споживача до постачання кінцевого продукту.

Прикладом інтеграції України у глобальні ланцюги доданої вартості є ТОВ ДЖЕНТЕРМ УКРАЇНА (м. Виноградів, Закарпатська обл.). Він виробляє електронні системи підігріву сидінь для відомих марок легкових автомобілів. Це одне з підприємств світового лідера в цій сфері діяльності — німецької фірми "W.E.T. Automotive Systems AG" .

Глобальні ланцюги є основою потоків товарів та послуг між країнами й тому стають важливою умовою для існування відповідних міжнародних ринків.

Міжнародний ринок товарів — складова частина глобальної економіки, що являє собою процес купівлі та продажу з метою задоволення потреб у товарах та отримання доходу. Завдяки йому формується система стійких товарно-грошових відносин між продавцем і покупцем (іноді за участю посередників), якими можуть бути держави, компанії, підприємці.

Основними елементами інфраструктури (комплекс взаємопов'язаних обслуговуючих структур або об'єктів, що забезпечують функціонування системи) сучасного міжнародного ринку товарів є:

міжнародні товарні біржі

міжнародні аукціони, ярмарки та інші форми небіржового посередництва

міжнародні комерційно-виставкові комплекси, торгові дома

Ціна – це кількість грошей, в обмін на які продавець готовий продати одиницю товару.

Основними ціноутворювальними чинниками є співвідношення попиту та пропозиції на ринку товару, а також механізм регулювання цін (наприклад, фіксування рівня цін, «заморожування» цін, державний контроль цін). Світові ціни на товар залежать від стану грошової сфери – змін купівельної спроможності національної грошової одиниці, валютних курсів, інфляції

